

Věteřovské sídliště v Budkovicích

J. Ondráček - J. Stuchlíková 1982: Věteřovské sídliště v Budkovicích, Fontes Archaeologicae Moravicae, Brno.

Obec Budkovice se nachází na levém břehu řeky Rokytne, nedaleko jejího soutoku s Jihlavou a Oslavou, tj. asi 25 km jihozápadně od Brna. Vlastní věteřovské sídliště je situováno na mírném východním svahu v trati "Myslivárna".

Historie výzkumu

30. léta - R. Kocáb místní amatérský archeolog získal několik věteřovských nádob. Roku **1933** V. Gross odkryl hrob se skrčenou kostrou v poloze "U Dvora", byla nalezena bronzová jehlice s kulovitou hlavicí a několik ozdob z dvojitého drátu. V roce **1959** došlo k rozsáhlejším akcím záchranného charakteru, průzkum lokality provedl archeologický ústav ČSAV v Brně. V téže roce zahájil AÚ ČSAV v Brně pod vedením J. Ondráčka další záchranný výzkum. Prozkoumalo se 8 věteřovských jam (obj. 1 - 8) a jedna jáma podolské kultury (5B), porušující věteřovský objekt (5A). V roce **1960** se výzkum zaměřil na nejvíce ohroženou plochu a dvěma sondami I, IIA,B byly zachyceny další věteřovské jámy (obj. 10 - 16), přičemž obj. 12 byl z období Halštatského. Byl také zkoumán zbytek porušeného obj. 9 a část věteřovského objektu s kůlovou konstrukcí.

Věteřovské jámy

Byly kruhového i oválného půdorysu, kónického profilu. Hloubka byla od 60 cm do 1 m. Průměr se také lišil, nejširší z nich měla při dnu necelé 3 metry. Z povrchové vrstvy nad obj. 3 byl nalezen kostěný předmět, vyrobený z přepálené kloubní hlavice lidské stehenní kosti. Z hlediska superpozice, jak už bylo řečeno v úvodu, je zajímavá jáma č. 5, kdy je věteřovský objekt 5A porušen mladším halštatským objektem 5B.

Objekt s kůlovou konstrukcí

Část obj. byla zachycena roku 1960 sondami IIA, IIB a pomocí sond A, B a C byly prozkoumány jeho další části. Půdorys byl obdélníkového tvaru o rozměrech 11,26 x 3,85 - 4,25 m. Maximální hloubky dosahoval objekt na SZ straně - 275 cm od povrchu, přičemž na JV straně jen 160 cm, byly to dáno snahou vyrovnat podlahu vůči terénu, který se svažoval k JZ. Na každé delší straně obj. bylo šest kůlů, vždy dva ve středu byly zdvojené. Hloubky kůlů byly 70 - 120 cm a průměry 30 - 40 cm. V JZ části, kde lze předpokládat vchod, byly do dna zahloubeny dvě vzájemně se protínající jámy. V SZ části se podařilo částečně zachytit do dna zahloubený žlábek o délce necelých sedm metrů.

Nálezy

Co do nálezů byl v horní části nalezen četný keramický materiál, deformované bronzové šidlo a několik dětských kůstek. V JZ části objektu byly u dna nalezeny zbytky lidské lebky. Vrstvy přepálené hlíny v zásypu a v blízkosti kůlů, svědčí o zániku objektu požárem. Hloubka a mohutnost kůlových jam dále svědčí o původní masivní dřevěné stavbě, budované bez použití mazanice.

Výzkum fortifikace věteřovského výšinného sídliště u Blučiny

Milan Salaš 1986: Výzkum fortifikace věteřovského výšinného sídliště u Blučiny, AR 38, 504-515.

Věteřovské výšinné sídliště v poloze "Cezavy" u Blučiny se nachází 15 km jižně od Brna. V minulosti zde byly prováděny sondážní výkopy Karlem Tihelkou (1948-1960), proto je dnes stav výzkumu na vysoké úrovni. Přesto ale zůstává řada problémů spojené s Cezavami neobjasněna - jedním z nevyřešených otázek je právě i fortifikace sídliště.

Výzkum

Nový výzkum byl zahájen roku 1983. První dvě výzkumné sezóny byly zaměřeny na odkrytí věteřovské fortifikace na západním svahu návrší. Výsledky geofyzikální prospekce odhalily, že předsunutý opeňovací příkop probíhal nezávisle jak na západním, tak na východním svahu a vymezoval elipsovitou centrální část osady o rozloze 4 ha.

Příkop

Byl prozkoumán v délce 5m. Zahloubená část fortifikace dosahovala šířky 8-11 m a byla trapezovitě zapuštěna do

vápnitého jílu. Výplň příkopu byla značně heterogenní. Zásyp na východní polovině příkopu obsahoval kompaktní mocné jílové bloky, původně zbytky hradebního systému. Na západní polovině příkopu vykazoval zvrstvení charakteristické pro postupné zaplňování objektu přirozenou cestou. Jestliže jílové kusy tvoří součást výplně opevňovacího příkopu, pak věteřovská fortifikace nemohla být časově jednorázovou záležitostí. S tím souvisí i otázka přesné determinace mladšího příkopu se starší hradbou, v současné době jsou známy 2 teorie.

1) Původní příkop je identický s celou rozlohou objektu, přičemž při destrukci hradby zaplnily jeho východní část uvolněné kusy jílu. Západní část příkopu zůstala neporušena a nadále plnila svou funkci.

2) Původní příkop menších rozměrů byl hradbou zasypán a nový příkop byl vykopán několik metrů západněji.

Hradba

Byla navržena z jílu, vytěženého při hloubení příkopu. Stála nejspíš těsně nad příkopem. Předpokládá se, jak už bylo řečeno, že prodělala alespoň jednu kalamitní destrukci před svým samotným zánikem. Přes svažitosť terénu nebyla nijak zakotvena do podloží, tudíž po ní nezbyly žádné relikty. V příkopu se našly četné zlomky spáleného dřeva a uhlíky. Dřevo nejspíš tvořilo vertikální rošty nebo nádstavby v koruně hradby. Podle nálezů uhlíků byla destrukce hradby doprovázena požárem.

Datace příkopu na základě nálezů

Z prozkoumaného mladšího příkopu je množství archeologického materiálu, zvláště keramiky. Zajímavý je kónický džbán s nálevkovitě rozevřeným hrdlem a inkrustovanými bílými kroužky, jde patrně o maďarovské vlivy. Ostatní nádoby jsou ryze věteřovské a odpovídají klasické fázi. Dalšími nálezy jsou chlebové idoly a bronzová sekerka s hrotitým schůdkem, jež se řadí do poklasické fáze. Příkop lze datovat do klasické až poklasické fáze věteř. kul.

Starší příkop nelze pro nedostatek nálezů spolehlivě chronologicky vyčlenit. Výjimkou je část koflíku s kalichovitě rozevřeným hrdlem, jehož výskyt je vázán na klasickou i poklasickou fázi věteřovské kultury a část větší amfory zdobenou rytými liniemi - jde o tzv. třásňovou výzdobu, typickou pro starší fázi únětické kultury. Byla zde nalezena i zlatá kličková náušnice, je to jediný doklad zlatého šperku ve věteřovské skupině.

Závěr

Prezentovaná rekonstrukce věteřovského opevňovacího systému, včetně jeho destrukčního procesu, je poplatná stavu výzkumu a zpracovaných materiálů. Z naznačených hypotéz bude třeba dále ověřovat správnost existence primárního - staršího opevňovacího příkopu.